



de audiovisuele dienst van de k.u.leuven

Sinds enige tijd functioneert binnen het Departement Communicatiewetenschappen een «Audiovisuele Dienst», die door de Academische Overheid van de K.U.Leuven werd opgericht voor een proefperiode van twee jaar. Volgende tekst wil het ontstaan, de doelstellingen en de structuur van de Audiovisuele Dienst (A.V.-dienst) in zijn huidige vorm beschrijven maar kan uiteraard niet vooruitlopen op het verslag dat de A.V.-dienst tegen het einde van de experimentele fase — september 1976 — bij de Academische Overheid zal uitbrengen en op de voorstellen voor een meer definitieve vorm van een Centrale Audiovisuele Dienst waarin dat verslag zal resulteren.

Ontstaan

Men kan zich afvragen welke de relatie is tussen een onderwijs- en onderzoeksdepartement zoals het Centrum voor Communicatiewetenschappen en een centraal dienstverlenend logistiek organisme zoals de Audiovisuele Dienst.

Principieel zijn er raakpunten en mogelijkheden tot een wederzijdse inbreng aan te duiden op het niveau van de doelstellingen van opleiding en research binnen het CeCoWe enerzijds en van de opdracht van de A.V.-dienst anderzijds. Aan de K.U.Leuven is deze band echter vooral historisch gegroeid.

Einde 1972 werd een rapport neergelegd over «Het gebruik van audiovisuele hulpmiddelen aan de Katholieke Universiteit te Leuven». Dit rapport bevatte het verslag van een onderzoek dat in opdracht van de Academische Overheid door het Centrum voor Communicatiewetenschappen was uitgevoerd.

De «C.R.A.M.»

Bespreking van dit rapport op de Academische Raad leidde tot de oprichting van een «Centrale Raad Audiovisuele Middelen» (C.R.A.M.) die in juni 1973 werd geïnstalleerd onder het voorzitterschap van Prof. Dr. J.M. Peters.

De C.R.A.M. is samengesteld uit een zevental hoogleraren die de verschillende groepen (Humane en Exacte Wetenschappen, Geneeskunde, Campus Kortrijk) van de universiteit vertegenwoordigen.

De opdracht van de raad werd als volgt omschreven :

1. Aan het B.A.R. (Bureau Academische Raad) gemotiveerde adviezen verschaffen i.v.m. de aankoop van didactische apparatuur.
2. Projecten van A.V.-onderwijs stimuleren, onderzoeken en wanneer nodig prioriteiten bepalen.
3. Deze projecten evalueren en daarover gemotiveerd verslag uitbrengen bij het B.A.R.

De «A.V.-dienst»

Als uitvoerend orgaan van de C.R.A.M. fungeert de Audiovisuele Dienst die gedurende de experimentele fase, tot einde september 1976, als een unit binnen het Departement Communicatiewetenschappen georganiseerd werd.

Voor de installatie van een «Televisieproductie eenheid» werd een uitrustingskrediet van 2 miljoen toegekend. Later kwamen hier nog kredieten bij voor een video-copieerinstallatie en voor een mobiele video-opname set. De produktiestudio van de A.V.-dienst werd gevestigd in de lokalen van het Departement Communicatiewetenschappen onder Alma III, in Heverlee, waar door de technische diensten van

de K.U.Leuven een aantal aanpassingswerken werden uitgevoerd.

Twee leden van het Departement Communicatiewetenschappen werden full-time in de A.V.-dienst tewerkgesteld, terwijl op een derde deeltijds een beroep kan worden gedaan. Als compensatie kreeg het Departement één vervangingsmandaat. Op basis van een begin 1975 ingediend interim-rapport werd aan de A.V.-dienst een technicus en een halftijds administratieve kracht toegekend.

Activiteiten

De A.V.-dienst werkt in een «experimentele fase». Dit zou kunnen betekenen dat die A.V.-dienst, via het verzamelen van informatie over gelijkaardige diensten in binnen- en buitenland, via een inventarisatie van de behoeften binnen de K.U.Leuven, via een poging tot het formuleren van doelstellingen en daaraan beantwoordende middelen, via eventueel meer fundamentele research, zich erop zou voorbereiden om tegen het einde van de proefperiode een voorstel neer te leggen over de meer definitieve organisatievorm en structuur van een Centrale Audiovisuele Dienst. In de praktijk echter is de A.V.-Dienst vooral bezig met te proberen bewijzen dat een Centrale Audiovisuele Dienst een voor de universitaire gemeenschap nuttig ding kan zijn ; dat deskundig advies over de aanschaf van hardware verspilling kan vermijden en didactisch efficiënter kan zijn dan ongecontroleerde wildbouw ; dat centraal geproduceerde of gecopieerde software goedkoper en beter aan de behoeftes aangepast kan zijn dan via verspreide initiatieven met veel goede wil en inzet van tijd en energie maar zonder aangepaste infrastructuur of competentie gefabriceerde programma's. Op dit punt zit de A.V.-dienst in een dubbelzinnige si-

tuatie: vermits hij slechts voor een proefperiode werd opgericht beschikt de A.V.-dienst uiteraard slechts over beperkte middelen, zowel qua technische infrastructuur als qua bestaffing; maar om zijn hierboven geschetst objectief te realiseren dient hij zich als een volwaardige centrale dienst aan te dienen en koestert de universitaire gemeenschap, terecht, verwachtingen waar op dit ogenblik niet altijd op een bevredigende manier aan voldaan kan worden.

Deze situatie van met beperkte middelen te moeten bewijzen dat je meer uitgebreide middelen waard bent, waarbij je natuurlijk impliciet toegeeft dat het met die beperkte middelen ook wel kan, is niet specifiek voor de A.V.-dienst maar heeft wel zijn invloed op de manier waarop de A.V.-dienst zijn opdracht poogt uit te voeren.

De huidige werkzaamheden van de A.V.-dienst kunnen onder volgende rubrieken samengevat worden:

1. Voorbereiding en uitvoering van adviezen i.v.m. de aankoop van hardware.
2. Productie van software.
3. Verlenen van service.
4. Documentatie en research.

Adviezen

De adviezen voor de aanschaf van apparatuur worden ten behoeve van de C.R.A.M. door de A.V.-dienst voorbereid. Tot nu toe werden in totaal een dertigtal aanvragen behandeld, variërend van een eenvoudige dia- of overheadprojector tot de volledige audiovisuele infrastructuur van een nieuw faculteitsgebouw.

De procedure volgens welke deze adviezen tot stand komen is eerder ingewikkeld en tijdrovend en impliceert permanent overleg en coördinatie met de aanvrager en met de bij voorbereiding en uitvoering betrokken technische en administratieve diensten.

Productie

Hoewel de A.V.-dienst ervan overtuigd is dat principieel voor een «multi-media approach» zou moeten gekozen

worden, noopte de beperktheid van de middelen tot het privilegiëren van één medium. Dit werd dan, wegens de soepele en brede toepassingsmogelijkheden, video.

De huidige studio beantwoordt min of meer aan de behoeftes. Het is evident dat aan een centrale studio, die voor de meest uiteenlopende producties moet kunnen gebruikt worden, erg hoge eisen worden gesteld, waaraan, nogmaals gezien de beperkte investering, niet helemaal kan voldaan worden. Daarbij komt nog de technologische ontwikkeling van de videotekniek, die voor gevolg heeft dat de infrastructuur nooit «af» is of kan zijn. De grootste moeilijkheid vormt de ruimtelijke inplanting van de studio in een lokaal onder het Universiteitsrestaurant Alma III, in een bosrijke omgeving te Heverlee, maar in een ruimte die oorspronkelijk gepland was als beenhouwerij voor de universiteitsrestaurants, later omgebouwd tot toneelzaal en die nu als televisiestudio gebruikt wordt, wat vooral op het gebied van geluidsisolatie en air conditioning soms onoverkomelijke problemen stelt.

De elektronische infrastructuur van de studio bestaat uit 3 studiocamera's, 2 documentenlezers, een tele-cinema en teledia, de nodige geluids- en beeld-, meng- en schakelapparatuur en twee Ampex l'helical scan video recorders waarvan één met mogelijkheid tot elektronische montage. Daarnaast zijn er nog twee draagbare video-sets en straks een mobiele set en een copieerinstallatie voor videotapes.

De studio werkt op dit ogenblik in zwart-wit maar is, behalve de camera's en monitoren, kleurcompatibel. Uitgangspunt bij de productie van software is dat de A.V.-dienst geen programma's maakt «in opdracht van een klant» maar wel in samenwerking met een aanvrager, wat van deze laatste een serieuze inhoudelijke inbreng vraagt.

De «klant» realiseert zich niet steeds hoeveel werk, tijd en inspanning de productie van software, die hij bij zijn onderwijs wil inzetten, ook van hemzelf vergt. Dit brengt soms het voltooien van een met veel enthousiasme aangepakt project in het gedrang. De efficiëntie van audiovisuele software kan niet dikwijls in termen van tijd en kostenbesparing berekend worden

maar moet op het niveau van didactische kwaliteitsverbetering gezocht worden.

Lerarenopleiding

Hoofdbrok van het productiepakkett vormt de samenwerking met de diverse aggregaties. Reden hiervoor is dat video relatief gemakkelijk en met een bewezen efficiëntie bij de lerarenopleiding kan ingezet worden. De meest eenvoudige toepassing op dit domein is het opnemen van open-net programma's — schooltelevisie en andere — die gebruikt worden bij lessen en praktische oefeningen over hoe zo'n programma's in het middelbaar onderwijs geëxploiteerd kunnen worden.

Daarnaast worden typelessen (demonstratie van didactische technieken) en proeflessen (leraren in opleiding die achteraf zichzelf en hun collega's kunnen bekijken) opgenomen in situ — in de school zelf — of in de studio. Dergelijke lessen worden of in hun geheel gebruikt of, via montage, tot een meer beknopte vorm gereduceerd, of nog worden montages gemaakt waarbij één specifiek aspect uitvoerig geïllustreerd of toegelicht wordt. (b.v. een programma over «video en taalonderwijs» ten behoeve van toekomstige taalleraren). Nog een ander voorbeeld vormt een reeks programma's die, in samenwerking met het Departement Toegepaste Linguïstiek en de International Hasselt Conference on Applied Linguistics, gerealiseerd worden en die rechtstreeks gebruikt worden bij de lerarenopleiding aan de faculteit Wijsbegeerte en Letteren maar ook dienen als voorbereiding op een over het open net uit te zenden programmareeks voor de bijscholing van taalleraren. Voor de meeste van de aggregatieproducties geldt ten andere dat zij niet alleen bij de lerarenopleiding maar ook bij de recyclage gebruikt worden.

Instructie, motivering

Sommige producties zijn meer directe instructieprogramma's zo b.v. een programma over het gebruik van een

electronische rekenmachine ten behoeve van studenten die in het kader van hun opleiding die machine moeten bedienen. Dit programma werd gerealiseerd in samenwerking met het kandidatuurcentrum Toegepaste Wetenschappen.

Andere programma's hebben eerder als bedoeling, de studenten te motiveren voor de leerstof die achteraf, b.v. in een reeks hoorcolleges, verder uitgediept wordt. Een voorbeeld hiervoor vormt een reeks van drie programma's over stadskernvernieuwing en leefmilieu die in samenwerking met het Departement Bouwkunde gemaakt worden.

Informatie e.a.

Nog een andere categorie programma's wil helpen bij de informatieoverdracht, b.v. samen met de Dienst voor Studieadvies over studentenvoorzieningen ten behoeve van toekomstige en eerstejaarsstudenten of nog over de Dienst Spoedgevallen van het Academisch Ziekenhuis ten behoeve van de steeds wisselende stagiaires, assistenten en verpleegkundigen die in die dienst werken.

Ten behoeve van het Departement Psychologie werden twee korte programma's gerealiseerd die, in het raam van een eindverhandeling, gebruikt worden bij experimenteel onderzoek over altruïstisch gedrag bij kinderen. De A.V.-dienst verleende in oktober 1974 zijn medewerking aan het door het Departement Communicatiewetenschappen te Hasselt georganiseerde «Congres Kabeltelevisie» waar hij een tentoonstelling en een «experiment lokale video» verzorgde.

Tenslotte werkt de A.V.-dienst, zowel logistiek als inhoudelijk, mee aan het Seminarie Film voor de licentiestudenten in de richting communicatiewetenschappen.

Deze opsomming is niet volledig. Toch suggereert zij reeds een antwoord op een veelgehoorde opwerping tegen het gebruik van A.V.-middelen bij het onderwijs: deze middelen zouden het menselijk contact tussen docent en student in de weg staan. Grosso modo kan men A.V.-software opdelen in onderwijsvervangende en onderwijsaanvullende programma's.

De eerste categorie heeft juist als grote verdienste routinewerk uit handen van de docent te nemen, die daardoor meer tijd kan vrijmaken voor menselijk contact; de onderwijsaanvullende programma's worden veelal geëxploiteerd in groepsdiscussies en vormen dan juist een stimulans voor menselijk contact. Als er iets fout loopt, ligt de oorzaak niet steeds bij de media in se maar dikwijls bij de manier waarop ze gebruikt worden.

Service

Steeds binnen haar beperkte mogelijkheden poogt A.V.-dienst een aantal vormen van service te verlenen, die niet rechtstreeks als «produktie»-werk kunnen beschouwd worden. De voorname is het kopiëren van beeldband en het overschrijven van films op videotape. Dit is, uiteraard met de toelating van de houder van het copyright, een van de goedkoopste manieren om aan software te komen! Probleem is de onoverzichtelijke veelheid van types, normen en systemen voor beeldbandopname. Standaardisering binnen de K.U.Leuven lost weinig op, omdat tapes die van buiten komen van de meest uiteenlopende standaard kunnen zijn.

De copies worden in sommige gevallen gehermonteerd en van tussentitels of nieuw commentaar voorzien.

Het opnemen van open-net programma's is een nog goedkopere bron voor software. De moeilijkheid die hierbij rijst is dat de opnames meestal buiten de normale diensturen dienen te gebeuren. De meeste aanvragers doen op deze service zo weinig frequent een beroep dat de aanschaf van eigen opname-apparatuur niet verantwoord zou zijn. Deze, en ook andere, programma's moeten ook vertoond kunnen worden, wat het ter beschikking stellen, ter plaatse brengen, installeren en in werking stellen van apparatuur impliceert. Het uitlenen van apparatuur is een laatste vorm van service, waarbij de A.V.-dienst niet alleen zijn eigen infrastructuur inzet maar ook bemiddelend en coördinerend tussenkomt om niet full-time gebruikte apparatuur op andere plaatsen dan bij de «eigenaar» in te zetten. Zo werd onlangs t.b.v. een trainingssessie voor

verpleegkundigen georganiseerd door het Centrum voor Ziekenhuiswetenschappen, een set samengebracht die was samengesteld uit componenten die op het budget van vier verschillende faculteiten waren aangekocht.

Documentatie en research

Het permanent volgen van ontwikkelingen op het domein van hardware, software, didactische toepassingen en vooral de relaties hiertussen is van primordiaal belang, niet alleen voor het behoorlijk uitvoeren van de hierboven genoemde taken maar vooral ook in het licht van de toekomstige uitbouw van de A.V.-dienst.

Communicatie

Dat de audiovisuele dienst binnen het Departement Communicatiewetenschappen gehuisvest werd, is niet helemaal toevallig. Onderwijzen is ook een communicatieprobleem. Het inzetten van media bij de opleiding is nog meer dan het vertalen van leerinhouden in de taal van het medium. De vraag hoe de eigen aard van het medium in zijn specificiteit kan gebruikt worden als een operator om de kennisoverdracht vlotter te laten verlopen is minstens even belangrijk. Om hier een antwoord op te vinden, om de leerinhoud van de docent via hoorcolleges, gedrukte cursussen en andere, b.v. audiovisuele, media bij de student zo goed mogelijk over te laten komen, is vereist dat de communicatie eerst op een ander niveau, namelijk tussen vakdeskundige, onderwijsspecialist en A.V.-man zonder ruis kan verlopen.

Vooraleer de boodschap overgebracht kan worden moet zij eerst, in samenspraak tussen alle betrokkenen, optimaal geformuleerd kunnen worden.

Johan VAN HEDDEGEM
Gis PONSARTS

A.V.-dienst K.U.Leuven
Tervuursevest 103
3030 Heverlee
tel. 016.227.427.